

Luotsausyhtiön toimintatavat sekä luotsin lupakirjan tutkinnon sisältö ja sen hakemiseen liittyvät menettelyt

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Vanha luotsauslaki 940/2003 on kumottu uudella luotsauslailla 561/2023 1.9.2023 lukien. Määräyksen säädösperustana on luotsauslain (561/2023) 31 § 2 momentti, 32 § 3 momentti, 36 § 4 momentti sekä 37 § 6 momentti.

Asiaan liittyviä muita määräyksiä ja säädöksiä

Uuden luotsauslain määräystenantovaltuuksien nojalla Liikenne- ja viestintävirasto antaa ensi vaiheessa neljä eri määräystä:

- luotsauslain 4 § 7 momentin, 12 § 4 momentin ja 40 § 6 momentin nojalla annettava määräys luotsinkäyttövelvollisuudesta ja siihen liittyvistä menettelyistä Suomen vesialueella (TRAFICOM/452299/03.04.01.00/2022)
- luotsauslain 51 § 4 momentin ja 52 § 3 momentin nojalla annettava määräys luotsaustutkintoja ja luotsausvapautustutkintoja vastaanottavien henkilöiden osaamis- ja koulutusvaatimuksista sekä toimintatavoista (TRAFICOM/501264/03.04.01.00/2022)
- luotsauslain 40 § 6 momentin, 41 § 3 momentin, 42 § 3 momentin, 43 § 6 momentin, 45 § 5 momentin, 46 § 8 momentin ja 50 § 5 momentin nojalla annettava määräys PEC-lupakirjalle (pilot exemption certificate) merkittävien väylä- ja alueellisten vapautusten hakemisesta, niitä koskevan tutkinnon vaatimuksista, sekä lupakirjaan liittyvistä menettelyistä (TRAFICOM/452325/03.04.01.00/2022)
- luotsauslain 31 § 2 momentin, 32 § 3 momentin, 36 § 4 momentin ja 37 § 6 momentin nojalla annettava määräys luotsausyhtiön toimintatavoista sekä luotsin lupakirjan tutkinnon sisällöstä ja sen hakemiseen liittyvistä menettelyistä (TRAFICOM/452303/03.04.01.00/2022)

Määräyksen tavoite

Luotsauslain kokonaisuudistuksen myötä myös Liikenne- ja viestintäviraston vanhat luotsausta koskevat määräykset kumoutuvat ja ne korvataan uuden lain mukaisin määräyksin. Uusi luotsauslaki sisältää lukuisia määräyksenantovaltuuksia, jotka olennaisella tavalla tukevat lain toimeenpanoa ja sisältöä. Määräyksillä avataan lain tarkoitusta sekä määrätään yksityiskohdista, joiden avulla lakia soveltavien on mahdollista täyttää lain edellytykset.

Tällä määräyksellä annettaisiin tarkempia määräyksiä lain valtuuttamana luotsin lupakirjasta, sen hakemisesta, koemenettelyistä ja vahvistettaisiin hakemuslomakkeet

Määräyksen valmistelu

Määräyksiä on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Määräysvalmistelun aikana on pidetty useita sidosryhmätilaisuuksia, joissa läsnä ovat olleet ennen kaikkea Suomen Varustamot jäsenvarustamoineen, luotsausyhtiö Finn-pilot Pilotage Oy, Suomen laivameklarit, Suomen hinaajavarustamot sekä merenkulun oppilaitokset. Määräysluonnoksia on käsitelty sidosryhmien kanssa jo ennen lausunkierrosta sekä pyritty huomioimaan sidosryhmien näkemyksiä mahdollisuuksien mukaan.

Lausuntopalaute

Määräysluonnos oli lausunnoilla 22.6.-4.8.2023 yhdessä kolmen muun luotsauslain nojalla annettavan määräyksen kanssa. Lausuntoja saatiin yhteensä 18 kappaletta.

Tätä määräystä koskien lausunnoissa oli huomioita erityisesti Finnпилotilla. Luotsausyhtiön esittämien huomioiden perusteella muutettiin lausunnon olleen version oppilasjakson vaadittujen harjoitusmatkojen laskentametodia tarkoituksenmukaisemmaksi. Laskentametsodi huomioi sekä erityyppisten alusten käsittelypraktiikan ja luotsaustapahtuman oppimisen edellyttämän kokonaisluotsausmäärän että väylätuntemuksen edellyttämän matkamäärän kullakin luotsausalueen väylällä. Tämä mahdollisti myös uuden alueen lisäämiseen vaadittavan matkamäärän johdonmukaistamisen kuvaamaan paremmin väylätuntemuksen edellyttämää harjoittelumäärää.

Sekä luotsausyhtiö että useat varustamot sekä Suomen Varustamot kiinnittivät lausunnoissaan huomiota luotsaustutkinnon ja PEC-tutkinnon osana olevan väylätuntemuskokeen sisältöön ja muotoon. Saatujen lausuntojen perusteella täsmennettiin väylätuntemuskokeen muotoa siten, että lausuntoversiossa ollut vaatimus kirjallisesta osiosta poistettiin. Tämä johtuu siitä, että luotsaussuunnitelman ohessa testattavat alueelliset tarkemmat tiedot ja taidot ovat sellaisia, jotka osittain löytyvät huolella valmistellusta luotsaussuunnitelmasta. Näin ollen kirjalliselle osiolle ei nähty jäävän tosiasiallista sisältöä. Tutkintojen vastaanottajia koulutettaessa on kiinnitettävä erityishuomiota väylätuntemuskokeen suullisen kuulustelun metodin ja muodon omaksumiseen oikeudenmukaisen kohtelun ja TVO:n oikeusvarmuuden varmistamiseksi.

Finnпилotin lausunnossa esitettiin täsmennyksiä tarkoituksenmukaisiin väyliin, joilla luotsien tutkintoajat suoritetaan. Lausunnon perusteella poistettiin tarkoituksenmukaisista väylistä yksittäisiä väyliä, joilla ei ole luotsattavaa liikennettä olkoonkin, että nämä väylät ovat poikkeusolojen ja huoltovarmuuden kannalta merkityksellisiä. Näiden väylien ylläpitämistä simulaattoriharjoittelulla tullaan edellyttämään sen sijaan osana luotsausyhtiön koulutusjärjestelmän jatkuvan osaamisen ylläpitämistä.

Lausuntokierroksen jälkeen on myös muutettu tutkinnoista valittamiseen liittyviä määräyksen kohtia. Lausuntoversiossa oli määrätty virheellisesti, että TVO:n tekemään päätökseen voi hakea oikaisua Liikenne- ja viestintävirastolta. Tämä menettely ei ole mahdollinen, sillä luotsauslaissa ei ole säädetty oikaisuvaatimusmenettelyä TVO:n päätöksistä, vaan ainoastaan Liikenne- ja viestintäviraston tekemistä päätöksistä. Näin ollen TVO:n päätöksistä valittaminen tapahtuu toimivaltaiselle hallintotoimistomiellemelle.

Lausuntojen ulkopuolisena muutoksena on tehty pieniä täsmennyksiä mm. tutkinnon arviointilomakkeeseen ja tutkinnon hyväksymisen tai hylkäämisen edellytyksiin.

Lausuntoversiossa liitteenä olleet hakemuslomakkeet siirrettiin pois määräyksen liitteistä ja ne löytyvät Liikenne- ja viestintäviraston nettisivuilta. Lomakkeiden liittäminen osaksi määräystä olisi tuottanut ylimääräisiä haasteita tilanteessa, jossa lomaketta on tarpeen muuttaa teknisiltä yksityiskohdiltaan.

Useat lausijat korostivat lain sekä määräysten voimaantulon jälkiseurannan tärkeyttä. Liikenne- ja viestintävirasto toteaa olevansa omalta osaltaan sitoutunut tarkoin seuraamaan uuden sääntelyn toimivuutta ja tarvittaessa toimimaan omalta osaltaan aktiivisesti havaittujen epäkohtien korjaamiseksi.

Muutokset ja arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksen avulla luotsausyhtiön toiminnasta tulee avoimempaa, läpinäkyvämpää ja suunnitelmallisempaa. Samoin yhteistyö ja vuoropuhelu viranomaisen ja luotsausyhtiön välillä tiivistyy nykyisestä.

Määräyksellä varmistetaan oikeat ja ajantasaiset osaamisvaatimukset luotsin ammatissa toimiville sekä luodaan toimiva järjestelmä, jossa lupakirjojen hakeminen ja myöntäminen on tehokasta.

Yksityiskohtaiset perustelut

Määräyksen 4 kohdassa määrätään yksityiskohtaisesti luotsausyhtiön koulutusjärjestelmästä, jonka Liikenne- ja viestintävirasto hyväksyy. Näin varmistetaan, että luotsausyhtiön luotsit saavat oppilasjakson aikana kattavat ja monipuoliset valmiudet luotsin tehtävässä toimimiseen sekä ylläpitävät ammattitaitoaan laajasti myös tehtävässä toimiessaan. Määräyksessä edellytetään, että koulutusjärjestelmää kehitetään jatkuvasti sen varmistamiseksi, että luotsien tiedot ja taidot ovat ajantasaiset.

Määräyksen 4.1 kohdassa on kuvattu luotsauslain 33 §:ssä säädetyn luotsin oppilasjakson tarkemmasta sisällöstä temaattisella tasolla. Kohdan tarkoituksena on ohjata luotsausyhtiön koulutusjärjestelmän laatimista jättäen kuitenkin riittävässä määrin joustoa myös yhtiölle itselleen. Koulutusjärjestelmä hyväksytetään Liikenne- ja viestintävirastolla, jolloin virasto arvioi erityisesti, täytyvätkö oppilasjakson osalta 4.1 kohdassa määrätyt vaatimukset. 4.1 kohdan 2 alakohdassa määrätään tarvittavasta perehtymisestä luotsausalueen väylästä. Määrätyllä menetelmällä luotsi on tutustunut jokaiseen oman luotsausalueensa väylään ja omaa siten, tutkinnon suorittamiseen, viranomaisen näkökulmasta valmiudet luotsata omalla alueellaan. Luotsausyhtiö voi kuitenkin asettaa omia sisäisiä menettelyjä sille, mitä väyliä uusi luotsi on oikeutettu luotsaamaan ja miten arvioidaan sitä, onko tietty henkilö kykenevä luotsaamaan tiettyä harvoin liikennöityä väylää. Nämä menettelyt luotsausyhtiö voi kuvata osana koulutusjärjestelmää. Sama menettely soveltuu myös 3 alakohdan perehtymisessä erityyppisten alusten ohjailuun. 5 alakohdassa määrätty alusten ohjailu jääolosuhteissa voidaan toteuttaa joko osana operatiivisia harjoitusmatkoja mikäli alueella on riittävät jääolosuhteet oppilasjakson aikana. Vaihtoehtoisesti osion voi suorittaa myös erillisenä moduulina sellaisella luotsausalueella, jossa vallitsee jääolosuhteet. Luotsin lupakirja voidaan myöntää enintään kahdeksi vuodeksi rajoitettuna, jolloin se ei oikeuta luotsaamaan jääolosuhteissa. Tarkoituksena on, että edellä mainittu erillinen moduuli suoritetaan näissä tapauksissa seuraavana (tai viimeistään sitä seuraavana) talvena lupakirjan myöntämisen jälkeen.

Määräyksen 4.2 kohdassa määrätään luotsin jatkuvan osaamisen ylläpitämisestä, jolla varmistetaan, että toimessa toimivat luotsit ylläpitävät ammattitaitoaan siinä määrin, että heidän lupakirjansa voidaan uudistaa. Mikäli jatkuvan osaamisen ylläpitämisen osiota ei edellytettäisi, ei voitaisi varmistua siitä, että luotsin tiedot ja taidot ovat ajan tasalla. Jatkuvan osaamisen ylläpitämisen osion tarkoituksena on, että aktiivisesti luotsina toimivan henkilön osalta osion suoritteet täytyvät pitkälti normaalien työtehtävien puitteissa. Mikäli näin ei ole, on osiossa huomioitu myös mm. puuttuvan praktiikan korvaaminen simulaattorissa tai jääkokemuksen hankkiminen sellaisella alueella, jossa ei lupakirjan voimassaoloaikana ole ollut merkittäviä jääolosuhteita. Kaikkien luotsien edellytetään käyvän pelastautumiskurssi vähintään viiden vuoden välein.

Määräyksen 5 kohdassa määrätään luotsaustutkinnon yksityiskohdista. Alakohdassa 5.1.2 määrätään väylätuntemuskokeen sisällöstä. Väylätuntemuskokeen keskeinen sisältö on tarkistaa hakijan luotsaussuunnitelmien toimivuus. Tämän tutkinnon vastaanottaja tekee tutustumalla ja arvioimalla hakijan luotsaussuunnitelman sekä esittämällä tämän pohjalta hakijalle tarkentavia tai soveltavia kysymyksiä varmistuakseen, että hakija tuntee ja osaa tarvittaessa modifioida luotsaussuunnitelmaansa

esimerkiksi olosuhteiden tai aluksen ominaisuuksien johdosta. Toisaalta väylätuntemuskokeessa on mahdollisuus tarkistaa hakijan tiedot paikallisista ohjeista ja toimintamalleista. Tämän vuoksi määrättäisiin väylätuntemuskokeen sisältävän myös kirjallisen osan. Näillä kysymyksillä varmistetaan, että henkilö tuntee väylää tai aluetta koskevat toimintatavat ja säännöt, joita ei ole voitu mitata yleisessä teoriakokeessa.

Alakohta 5.2 käsittelee luotsaustutkinnon käytännön osaa. Perusvaatimukset käytännön osalle tulevat laista. Tämän pohjalta on laadittu tutkinnon käytännön osan arviointilomake (määräyksen liite 2), jossa on hyvin yksityiskohtaisesti kuvattu ne asiat, joita tutkintoajossa sekä laivasimulaattorikokeessa tulee hakijan osaamisesta todentaa. Käytännönosan arviointilomake on sisällöltään sama sekä luotsaus- että PEC-tutkinnossa. Tutkinnon vastaanottaja ottaa lomaketta täyttäessään tarvittavilta osin huomioon, kummasta tutkinnosta on kyse. Mikäli hakijan suoritus ei täytä arviointilomakkeen mukaisesti hyväksynnän edellytyksiä ei henkilön voida katsoa omaavan riittävää luotsausosaamista luotsin tehtävässä toimimiseen. Määräyksessä on lisäksi suoraan määrätty sellaisista tekijöistä, jotka johtavat suoraan tutkintoajon tai laivasimulaattorikokeen hylkäämiseen. Näiden seikkojen on katsottu olevan niin perustavanlaatuisia, että puutteet tai virheet niissä osoittavat suoraan, ettei henkilön suoritusta voida hyväksyä.

Luotsin tutkintoajot tulee suorittaa vähintään kahdella eri alustyyppillä ja luotsausaluekohtaisesti tarkoituksenmukaisilla väylillä. Tarkoituksenmukaisiksi väyliksi on katsottu kaikki sellaiset väylät, joilla on huomattava merkitys Suomen kauppamerenkululle joko liikennemääriltään tai huoltovarmuuskohdiltaan. Tarkoituksenmukaiset väylät on listattu määräyksen liitteessä 3. Luotsausyhtiön toimintakäsikirjassa määritettyjen luotsausalueiden perusteella määritetty, mille kaikille liitteen 3 väylille yksittäisen alueen tutkinnossa suoritetaan tutkintoajo.

Määräyksen 6 kohdassa on määrätty luotsin lupakirjasta sekä sen hakemisesta, alueiden lisäämisestä lupakirjalle sekä lupakirjan uusimisesta. Luotsin lupakirja on aluekohtainen, eli se kattaa tietyn maantieteellisen alueen kokonaisuudessaan, ottamatta kantaa alueella olevaan väylästä. Luotsilla on siis oikeus luotsata missä tahansa kyseisellä alueella. Alueet määritellään luotsausyhtiön toimintakäsikirjassa, jonka Liikenne- ja viestintävirasto hyväksyy. Tällä varmistetaan joustavuus alueiden muuttamisessa tarvittaessa. Lupakirjalle voidaan lisätä useita alueita. Lisättäessä uutta aluetta henkilön tulee suorittaa oppilasjakso soveltuvin osin. Oppilasjakson yleisiä osia ei tarvitse suorittaa uudelleen. Kun henkilö on suorittanut luotsaustutkinnon uudelle alueelle voi hän hakea alueen lisäämistä lupakirjalle. Tässä yhteydessä tarkastellaan lupakirjalla olevien alueiden uudistamisen edellytykset. Mikäli nämä täyttyvät, myönnetään kaikki lupakirjalla olevat alueet olemaan voimassa viisi vuotta uuden alueen lisäämisen ajankohdasta. Mikäli uudistamisen edellytykset eivät täyty, myönnetään lisättävä alue olemaan voimassa lupakirjan alkuperäisen voimassa olon mukaisesti.

Määräyksen voimaantulo

Määräys tulee voimaan 1.9.2023.

Jälkiseuranta

Määräyksen voimaantulon jälkeen luotsaustoiminnan ja luotsausvapautusjärjestelmän toimivuutta seurataan tarkasti. Liikenne- ja viestintävirasto tekee tarkastelun määräyksen toimivuudesta alkuvuodesta 2024 sidosryhmiltä saadun palautteen sekä omien havaintojen perusteella. Tarvittaessa esitetään tarkennuksia lainsäädäntöön tai tarkennetaan nyt annettavia määräyksiä.